ఒక లోక సంచారి సంతకం

ఒక వ్యక్తి దగ్గర కొన్ని మంచి లక్షణాలుండవచ్చును. కొందరిలో అపారమైన మేధస్సు ఉండవచ్చును. మరి కొందరిలో అద్భుతమైన వాగ్ధాటి ఉండవచ్చును. ఇంకొందరిలో ఎడతెరిపిలేని అధ్యయనం ఉండవచ్చును. కొందరిలో ప్రజల కోసం తిరగాలన్న తపన ఉండవచ్చును. కొందరిలో ప్రజలకు సేవ చేయాలన్న తత్త్వం ఉండవచ్చును. కొందరు నిగర్వులుగా ఉండవచ్చును. కానీ, ఇన్ని లక్షణాలు ఒక్కరిలో ఉండటం ఎంతో అరుదైన విషయం. ఇది ఒక రకంగా మానవ సమాజానికే గర్వకారణమైనది. ఇన్ని లక్షణాలు ఉన్న వ్యక్తి కోసం కాలమే చాలా కాలం ఎదురుచూసింది. కాలమే ఇన్ని లక్షణాలున్న బాలగోపాల్‌ని కన్నది.

కొందరు బాగా రాస్తారు. బాగా మాట్లాడలేరు. కొందరు మాట్లాడగలరు. అసలు రాయలేకపోవచ్చును. కొందరు మాటలు మాత్రమే చెపుతారు. చేతలంటే బారెడుదూరంలో ఉంటారు. కొందరు నిత్యం త్యాగాలే వల్లిస్తారు. కాని అడుగుతీసి అడుగేయరు. నిబద్ధత, నిమగ్నతలు కనుమరుగౌతున్న కాలంలో బాలగోపాల్‌లాంటి వ్యక్తులు ప్రజల మధ్యలో అతి తక్కువగా కనబడతారు. ఒకనాడు పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో దేశమంతా తిరిగి ఆ ఉద్యమానికే వన్నెతెచ్చాడు. ఆ ఉద్యమం నుంచి కొన్ని విభేదాలతో బయటకు వచ్చిన తర్వాత చాలామంది ఇక బాలగోపాల్ వెనకపట్టు పట్టినట్లే భావించారు. కాని దశాబ్ద కాలం నిరంతరంగా పరిశ్రమించి రాష్ట్రంలో మానవహక్కుల వేదికను స్థాపించి ఆ ఉద్యమాన్ని జనంలోపలికి తీసుకువెళ్ళగలిగారు.

బాలగోపాల్ ప్రజలను ప్రేమించాడు. వారికోసం పరితపించాడు. వారి కోసం పోలీసులతో తన్నులు తిన్నాడు. జైలుకు వెళ్ళాడు. అధ్యాపక వృత్తిని వదిలిపెట్టాడు.

మానవ హక్కులను తన రెక్కలుగా చేసుకొని ఒక బుద్ధుడులాగా దేశమంతా తిరిగాడు. ఆయన తిరగని వూరు లేదు. ఆయన కాలుమోపని నిర్బంధ ప్రదేశము లేదు. ఎక్కడ ప్రజల కేక విన్పించినా ప్రతిస్పందించాడు. పోలీసుల బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లను ఖండించడం వరకే పౌరహక్కులు అన్న నిర్వచనపు మూసల నుంచి ఆ హక్కుల ఉద్యమాన్ని మన వాకిళ్ల దాకా తీసుకొచ్చాడు. సింగరేణిలో కణకణా మండుతున్న బొగ్గు బాయి సమస్యలను తట్టాడు. నల్గొండ జిల్లాలో సిమెంటు ఫ్యాక్టరీల నుంచి వెలువడుతున్న కాలుష్యం అక్కడి ప్రజల ఊపిరితిత్తులను ఎలా తూట్లు పొడుస్తుందో వివరించాడు. బెజవాడలో రౌడీ దర్బారుల దగ్గర నుంచి రాయలసీమ ఫ్యాక్షనిస్టు కోటల వరకు వెళ్ళి వాళ్ళ ఆధిపత్య అహంకారాన్ని దుమ్ముదులిపాడు. పాలకులు కొనసాగిస్తున్న దుర్నీతిని దునుమాడాడు. రాజ్యాంగమిచ్చిన హక్కులు అందరికీ అందాలని నడిబజార్లో ఒక్కడే అరుచుకుంటూ వెళ్ళాడు. జీవించే హక్కు కోసం 25 ఏళ్లుగా నిరంతరం పరితపించిన బాలగోపాల్‌లాంటి హక్కుల ఉద్యమ నాయకుడు దేశంలో మరొకరు లేరు.

అన్నీ ప్రజల గురించే అడిగాడు. అందుకోసమే కాకతీయలో పిల్లలకు పాఠం చెప్పాడు. రచనలు చేశాడు. న్యాయవాద వృత్తిని ధరించాడు. తనకోసం ఏమి అడగలేదు. మనందరి తరఫున వకాల్తా పుచ్చుకొని మాట్లాడాడు. శరీర సౌందర్యంపై మక్కువ లేదు. ఆయన విలాసవంతమైన జీవితం దరిదాపుల్లోకి ఎప్పుడూ పోలేదు. 10 అడుగులు మాత్రమే ఉన్న ఇరుకు గదులలో కొన్ని సంవత్సరాలు గడిపాడు. అంత గొప్ప సాదా, సీదా జీవితాన్ని గడిపిన సంచార జీవి బాలగోపాల్.

మార్క్సిజాన్ని చూసి మోహించినవాడు, తన ఒంటినిండా ప్రజల కడగళ్లను రాసుకొని వాటిని ప్రపంచానికి చాటాడు. నక్సలైట్లపై పోలీసుల పాశవిక దమనకాండపై కళ్లెర్ర జేశాడు. అదేవిధంగా నక్సల్స్ చేస్తున్న హింసను కూడా ప్రశ్నించాడు. పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో కొనసాగుతూ అన్ని వర్గాల ప్రజల మనస్సుల దగ్గరకు పోవడం అందరికీ సాధ్యం కాదు. బాలగోపాల్‌కు ఉద్యమ సంఘాలతో, పోరాట పార్టీలతో ఎన్ని సంబంధాలున్నాయో అలాగే సామాన్య మధ్య తరగతి ప్రజలతో కూడా ఎనలేని సంబంధాలున్నాయి.

కాశ్మీరు నుంచి కన్యాకుమారి వరకు మానవ హక్కుల కోసం తిరిగిన నాయకుడు బాలగోపాల్ హఠాన్మరణం రాష్ట్రాన్ని, దేశాన్ని తీవ్ర దిగ్భ్రాంతికి గురిచేసింది. బాలగోపాల్

లేని లోటును పూడ్చటం అసాధారణమైనది. బాలగోపాల్‌కు నిలువెత్తు విగ్రహాలు వేయకపోవచ్చును. ప్రభుత్వం వెంటనే ఆయన పేర ఓ మానవ హక్కుల స్మారక కేంద్రాన్ని నిర్మిస్తానని ప్రకటన చేయకపోవచ్చును. పాఠశాల విద్య, మాధ్యమిక విద్య, ఉన్నత విద్యా శాఖామంత్రులు మానవీయ బాలగోపాల్‌ను పాఠ్యాంశంగా ప్రకటిస్తామని చెప్పక పోవచ్చును. కానీ, మానవీయ హక్కుల్ని ఈ నేలంతా ఆయన విత్తనాలుగా చల్లిపోయారు. తెలంగాణ ఎర్రసెలకల్లో, రాయలసీమ రాళ్లల్లో, కోస్తాంధ్రలో ఎటు చూసినా కల్పించే కాల్వల్లో, శ్రీకాకుళం సిక్కోళ్ల దారుల్లో.... ఎక్కడ చూసినా బాలగోపాల్ పాదముద్రలు కన్పిస్తాయి. ప్రజల మనోభావాల పలకపై బాలగోపాల్ మానవ హక్కులను రాసి వెళ్ళిపోయాడు.

ఈ దేశపు నిజమైన పౌరుడు. ఆయన సాధారణ పౌరుడు. అసాధారణ మేధావి. ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ తప్పుడు లెక్కలను సరిదిద్దినవాడు. మానవీయుడు... మాననీయుడు... సామాన్యుని ఆకాంక్షలకు ఆయన ఒక మానవ హక్కుల సంతకం.

ఆయన మనందరి తరఫున మాట్లాడి మాట్లాడి ఆగిపోయాడు. ఇప్పుడు మానవ హక్కుల ఉద్యమాన్ని మనచేతికందించి ఆయన వెళ్లిపోయాడు.

అలాంటి నిష్కామ కర్మయోగిపై వెంటనే పుస్తకం తేవాలనుకోవడం ఒక తొందరపాటు చర్యే. అయినా ఆయనంటే వున్న పిచ్చిప్రేమతో, ఆయన మనందరిమీద వేసిన చెరగని ముద్రతో ఈ సాహసానికి పూనుకున్నాం. ఇందులోని వ్యాసాలన్నీ బాలగోపాల్‌కు నివాళిగా అన్ని దినపత్రికల్లో వచ్చినవే. ఇందులోని రచయితలందరికీ, అన్ని దినపత్రికల సంపాదకులకు ప్రత్యేకంగా కృతజ్ఞతలు.

- జూలూరు గౌరీశంకర్